

Jak se učí mít rád hudbu

Hudba nelže. Má-li se na tomto světě něco změnit, může se to stát jen prostřednictvím hudby.

(Jimi Hendrix)

TEXT: JIŘÍ HLAVÁČ

Jak mít rád hudbu? Stejně bychom mohli uvažovat v případě architektury, výtvarného umění, ale i fotografie, tance, sportu, přírody, filmu či divadla. To, že máme něco rádi, je dáno naší schopností vnímat nejen sebe, ale i okolí, prostředí a atmosféru světa okolo nás. A také trojí čas, tedy minulost, přítomnost a budoucnost. Hudba nás tímto světem provádí často beze slov a složitého vysvětlování, jen díky své sugestivitě a schopnosti zaujmout. Zaujmout naši pozornost, vnímavost a citlivost. A také díky respektu, který si po dlouhá staletí zaslouženě a soustavně vytváří.

HUDBA JE VŠUDE, STAČÍ SE JEN ZASTAVIT A POSLOUCHAT

Naši hudebníci si za čtyři staletí vydobyli renomované mezinárodní postavení, dokládáné mnoha výroky typu „Čechy jsou konzervatoři Evropy“, „co Čech, to muzikant“ atd. Rakouský dirigent a hobojsista Klaus Liembacher mně jednou řekl, že se ve Vídni po staletí užívá označení Böhmisch, které označuje typický smysl pro zpěvnou melodiku, hudební

lyriku a rytmický odpich. Podobu tohoto projevu poznala Vídeň už na přelomu 18. a 19. století díky hudbě Kramáře, Vaňhala, Koželuha, bratří Vranických, Voříška a mnoha dalších. Osobně si myslím, že jejich úspěchy, stejně jako Reichy ve Francii, Myslivečka v Itálii, Bendů a Stamiců v Německu, Mareše v Rusku, nám vytvářely pověst, která se o onen výrok „konzervatoř Evropy“ zasloužila mnohem víc než naše tehdejší hudební osvěta a školství. To bylo totiž tradiční, stejně jako v celé rakousko-uherské monarchii, a jen občas se událo něco navíc. Důležitým článkem byla v tomto období i mezinárodní proslulost a koncertní kariéra klavíristy Jana Ladislava Dusíka, houslisty Josefa Slavíka či hráče na lesní roh Jana Václava Punto Sticha, kteří byli považováni za vrcholy interpretačního umění své doby.

VŠECHNY VELKÉ VÝKONY VYŽADUJÍ ČAS

Rozvoj instrumentálních dovedností se u nás od poloviny 18. století rozšířil tak výrazně, že se brzy a opakovaně

v Čechách a na Moravě objevili výborní hráči na všechny nástroje. Jejich kvalita a zkušenosti vytvořily základ a počátky české hudební pedagogiky. Základním krokem pro její centralizaci byla, vedle existence řady církevních ústavů, od roku 1808 snaha založit v Praze novou konzervatoř, se začátkem výuky v roce 1811. Po Paříži (1795), Bologni (1804), Miláně (1807) a Neapoli (1808) se tak i Praha zařadila k hudebně nejpokrokovějším městům Evropy. Výrazně před Vídni (1817), Varšavou (1821), Berlínem (1822), Londýnem (1822) a Haagem (1826). Pražská škola vytvořila postupně jedinečnou výuku. Školou procházely, jako pedagogové či žáci, velké osobnosti – Bedřich Vilém Pixis, Josef Slavík, Jan Václav Kalivoda, Ferdinand Laub, Jan Hřímálý, Otakar Ševčík, Jan Mařák, Antonín Bennewitz, František Ondříček, Jan Kubelík, Jaroslav Kocian. V duchu a kvalitě houslového oboru se postupně rozvíjela i výuka v dalších instrumentálních a vokálních specializacích. Výraznou kapitolu školy tvořili také dirigenti a skladatelé, s tím, že Antonín Dvořák, Josef Suk, Vítězslav Novák stáli v jejím čele, zásadně posilovali její mezinárodní kontakty a renomé a moderními trendy profilovali podobu výuky. Sám jsem na této škole nikdy profesně nepůsobil, ale před dvěma roky jsem hrál na festivalu Svátky hudby s orchestrem studentů Pražské konzervatoře a cítil jsem, jak hudbu milují a mají ji v krvi. Bylo z toho krásné setkání i pro starého pódiového matadora.

POSUZOVÁNÍ JSME PODLE TOHO, CO DOKONČÍME, NE PODLE TOHO, CO NAČNEME

V roce 2019 jsme si připomněli sté výročí založení konzervatoře v Brně, v jejichž začátcích dominovala skladatelská a pedagogická osobnost Leoše Janáčka. V průběhu dalších let přispěly k růstu a profilaci školy významné osobnosti naší před- i poválečné kultury, jako např. Jan Kunc, PhDr. Ludvík Kundera, Vilém Petrželka, Jaroslav Kvapil, Václav Kaprál, Vilém Kurz, Gracián Černušák, Zdeněk Chalabala, Břetislav Bakala, Pavel Haas, Rudolf Firkušný. V roce

1969 jsem se k absolventům školy přihlásil i já. K hudebním ústavům v Praze a Brně se postupně přidávaly další konzervatoře v Ostravě, Plzni – tam jsem v letech 1974–1984 vyučoval hru na klarinet –, Kroměříži, Pardubicích, Teplicích, Českých Budějovicích, Olomouci nebo Opavě. V současné době se hudebním, tanečním a dramatickým oborům věnuje výuka na našich 19 konzervatořích. Výsledky jsou průkazné jak v připravenosti mnoha studentů ke studiu na vysokých školách, tak i v praxi desítek našich orchestrů, divadel a specializovaných souborů. Příprava pokrývá potřeby praxe, a to jak geograficky, početně, tak průkaznou kvalitou a kvalifikovaností absolventů.

OPTIMISMUS JE VÍRA VEDOUcí K VÝSLEDKŮM, BEZ SEBEDŮVĚRY NEDOSÁHNEME NIČEHO

Z tohoto potenciálu čerpá vrchovatou měrou i naše hudební školství při výuce v základních uměleckých školách

Rudolf Firkušný (1960), foto: Bilsen Joop van Anefo (Wikipedie)

Autor článku se studenty Pražské konzervatoře, foto: Zdeněk Chrapek

a dalších vzdělávacích zařízeních, do nichž se každoročně hlásí desítky tisíc zájemců o hru na nástroje, zpěv a tanec. Tento počet dětí, někde i dospělých, je obvyklý a vypovídá o stálém zájmu o účast na živých hudebních produkcích. V tomto směru jde zároveň o skvělou přípravu k návštěvám koncertů, muzikálových a operních představení i hudebních festivalů, přehlídek a soutěží. Každoročně se žáci základního i středního vzdělávacího stupně našeho školství zúčastní desítek hudebních soutěží národního i mezinárodního zaměření a získávají nejen individuální ocenění, ale i přehled o hudební úrovni u nás a v zahraničí. A také nejčastěji zjištění, že hudba dává krásné prožitky a zážitky těm, kdo ji hrají a zpívají, i těm, kteří ji poslouchají a mají rádi.

MOUDŘÍ MUZIKANTI HRAJÍ TO, NA CO MAJÍ / DUKE ELLINGTON

V tomto okamžiku chci zmínit důležitou okolnost, která mne vedla po celý život k mým hudebním rozhodnutím. Určující není žánr, kterému se věnujeme, ale pozitivní vztah a náročnost k sobě, svým spoluhráčům a spolupracovníkům. Nerozhoduje vážnost, či zábavnost hudby, ale zásadovost našeho přístupu k ní. Samozřejmě jí musíme věřit a mít ji rádi, to nám pomáhá překonat nejednu potíž, ale zároveň ji musíme také chránit před

nepoctivci a dobrodruhy. Hudba má svoji velkou cenu a hodnotu a to, jak s ní zacházíme, určuje i její další možnosti uplatnění. Ať jsme kdokoli, ať jsme dělali cokoli, ať jsme odkudkoli, vždy se můžeme změnit a probudit v sobě naše lepší hudební já.

Každý umělec byl zprvu amatérem, když to dnes nevzdáte, půjde to zítra líp. ☒

Vysvědčení Rudolfa Firkušného